

Husen n:r 2, 4, 6 och 8 Arsenalsgatan.

(Kv. Näckström n:r 19, 13, 11 och 6.)

Samtidigt med att hofkansleren Tungel erhöll nyss beskrifna tomt donerades den åt nordost liggande tomten till sekreteraren Johan Wijnbladh. Donationsbrevet är dateradt den 2 september 1645. Vid Wijnbladhs död 1659 ärfdes egendomen af hans änka i andra giftet, Katarina Laurelia, och hennes barn, men sedan fru Wijnbladh år 1663 ingått nytt gifte med öfversten Johan Forbus, sålde denne hustruns och styfbarnens arfvehus till riksrådet, sedermera öfverståhållaren i Stockholm friherre Klas Rålamb, som år 1666 blef husets ägare.¹

När arfskifte skedde efter Rålamb's första fru, erhöilo barnen ena hälften af tomten, som då fränstyckades. Detta område motsvaras nu af husen n:r 2, 4 och 6 Arsenalsgatan. Genom lösen blef sedermera äldste brodern, Åke Rålamb, ensam ägare till detta fränstyckade område, hvilket vid hans död, 1718, tillföll hans tredje fru, Brita Ulfsparre.

Öfverståhållaren friherre Klas Rålamb's samfällda arfvingar sålde år 1709 ²⁸/₈ den af Wijnbladh bebyggda delen af tomten till dåvarande öfversten, sedermera riksrådet grefve Klas Ekeblad, som dock snart sålde den till dåvarande kammarherren, friherre, sedermera riksrådet grefve Ernst Johan Creutz.²

¹ Häremot protesterade barnens morfader, biskop Olaus Laurelius, i en skrifvelse den 1 juli 1666 (Westinska samlingen i Uppsala Univ. Bibl.). — Friherre Klas Rålamb erhöil fastebref den 10 april 1676. (Stadens registratur.)

² Redan år 1685 ²⁴/₉ skall Henrik König (svensk kommissarie i Hamburg, adlad 1714) af borgmästare och råd i Stockholm erhållit intyg, att han köpt just denna tomt. Dessutom anföres, att han öfverflyttat köpet redan 1686 ⁶/₁₁ till generalguvernören öfver drottning Kristinas domäner Johan Olivekrantz. Denna uppgift, som ej finnes i magistratens registratur, är helt visst beroende på ett

När den förut frånstyckade tomten efter Brita Ulfsparrés död år 1731 skulle säljas, klagade Creutz häröfver dels på grund af s. k. naborätt, dels emedan tomten endast genom arfskifte blifvit styckad. Hans klagomål gillades, hvarefter han blef ägare af hela den ursprungliga Wijnbladhska tomten, som sålunda återförenades i en hand.

Grefve Creutz' arfvingar afyttrade sedermera hela området till generallöjtnanten, friherre, sedermera fältmarskalk och öfverståthållare, grefve J. K. Düring, som behöll det till sin död år 1759. Egendomen tillföll då äldsta dottern, gift med riksrådet, grefve Karl Scheffer, som i sin ordning sålde den år 1766 ²⁴/₁ till öfverståthållaren och riksrådet, friherre Karl Sparre, hvilken därå sökte lagfart samma år. Enligt lagfartsprotokollet säges uttryckligen, att båda tomterna (enl. gamla nummerordningen n:r 84 och 85) äro upptagna i köpebrevet. Detta köp torde dock gått tillbaka. Egendomligt är äfven, att i Jakobs kyrkas husförhörsbok för 1762 uppgifves presidenten J. G. Lillienberg vara ägare af tomten n:r 84 (nuvarande n:r 8 Arsenalsgatan) samt boende där jämte sin broder general E. G. Lillienberg. Möjligen har ett köp äfven varit aftaladt mellan Scheffer och Lillienberg före det Sparreska köpet och äfven det gått om intet. Emellertid betalade Sparre brandförsäkring för husen ännu år 1773, men redan år 1776 är Scheffer åter ägare, hvilket otvetydigt framgår dels af handlingar i Stockholms stads Brandförsäkringskontor, dels af mantalslängder, exempelvis 1780, då husen upptagas såsom Scheffers egendom. Efter Scheffers och hans makas död blef svägerskan fröken Ulrika Eleonora Düring, fältmarskalkens enda kvarlevande barn, ägarinna af tomterna med därå uppförda byggnader. Sedan hon aflidit 1793 utan direkta arfvingar, tillhandlade sig öfverhofsjägmästaren grefve Märten Bunge likaledes de bägge tomterna. Han sålde dem 1805 ²¹/₁ för 16,000 Rdr banko till grefvinnan B. M. Horn, född von Hauswolff, som,

misstag. I Westinska samlingen i Upps. Bibl. heter det, att Königs och Olivekrantz' tomt var belägen mellan Kungsträdgården och Näckströmmen, samt att König köpt den af guvernören A. Soops arfvingar. Sannolikt afses härmed norra delen af Enskilda bankens nuvarande tomt.

när hon 1809 skildes från mannen, generallöjtnanten, excellensen grefve Klas Horn, till honom afstod äganderätten. Redan samma år den 18 augusti gaf han hela egendomen i morgongåfva till sin andra hustru, Anna Sofia Blomstedt, som genom testamente skänkte denna värdefulla och väl bebyggda tomt till Militärstatens Pensionskassa, som därå begärde lagfart 1862.

Samma år styckades området; hufvudtomten, d. v. s. den där Wijnbladh uppförde sitt stenhus, nu n:r 8 Arsenalsgatan, innehades till 1906 af Militärstatens Pensionsinrättning under namn af Hornska stiftelsen.

Återstoden såldes 1862 $\frac{26}{2}$ till rådmannen Per Öhnell och handlanden Johan Adam Carlström, som därå erhöilo laga fasta s. å. $\frac{29}{9}$. Dessa delade 1867 $\frac{15}{7}$ sin lott, så att Carlström erhöill n:r 2 a (nu n:r 2) Arsenalsgatan och Öhnell n:r 2 b och c (nu n:r 4 och 6).

Den förras arfvingar sålde sin del 1872 $\frac{13}{4}$ till grosshandlanden Joh. Aug. Seippel, som innehade huset till sitt fränfalle 1905, hvarefter hans änka, fru H. Seippel, innehade det ungefär ett år. När hon dog 1906, öfvergick fastigheten enligt testamente till kapten B. Tarras Wahlbergs omyndiga barn Bo, Gerd, Stig och Maud, som sålunda fingo ärfva sin moster. Deras förmyndare sålde huset 1912 till bankir A. Berg, som ännu äger det.

Öhnell lät stycka sin del och fränsålde n:r 6 1871 $\frac{26}{10}$ till handlanden K. A. H. Pettersson, som 1906 sålde fastigheten till aktiebolaget H. Bukowskis konsthandel, hvilken affär just stod inför utsikten att bli husvill genom försäljningen af n:r 8 Arsenalsgatan. Men redan året därpå efter nio månaders innehafvande fränhände sig affären huset till bankaktiebolaget Södra Sverige, som fick lagfart å fastigheten 1907 $\frac{13}{5}$.

N:r 4 sålde Öhnell 1874 $\frac{26}{10}$ till handlanden B. G. Forsgrén, hvars änka enligt arfskifte af 1889 $\frac{18}{1}$ tillträdde huset; sedan arfskifte efter henne hållits 1892 $\frac{1}{4}$, fingo hennes arfvingar s. å. $\frac{4}{4}$ laga fasta. De sålde huset 1894 till kassören, sedermera kassadirektören i bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland O. Enell. Af denne köpte rektor K. E. Palmgren huset 1903,

och efter hans frånfälle 1910 $\frac{7}{2}$ innehafves det af hans stärbhusdelägare.

N:r 8 inköptes 1906 af bankiren E. Öhman junior och Landtmanna- och kreditkassan, hvilka äga fastigheten tillsammans (under form af aktiebolaget Näckström).

*
*
*

Den byggnad Johan Wijnbladth otvifvelaktigt strax efter tomtens mottagande uppförde tyckes, om man får tro Dahlbergs *Svecia Antiqua et Hodierna* samt en målning i Rådhuset till sitt yttre ganska mycket öfverensstämt med det tungelska, åtminstone är den afbildad med spetsiga gaflar i samma stil. Sannolikt har den blifvit förstörd af eldsvåda. Sådan byggnaden tedde sig ännu för några få år sedan hade den intet särdeles tilltalande yttre och hade ända sedan 1805, då grefve Horn lät verkställa en omfattande reparation och tillbyggnad, ej undergått någon nämnvärd förändring.¹ Wijnbladhs hus sträckte sig ursprungligen endast från Tungels tomt till hörnet, där Arsenalsgatan kröker sig; den nordöstra delen med en stor inkörsport tillkom först under grefve Horns tid, då denna del af huset uppfördes till samma höjd som det gamla huset. År 1730 beskrifvas de å Creutzska tomten belägna husen på följande sätt: Stora stenhuset åt gatan, 3 våningar högt med 6 rum på öfversta, 5 på understa och 4 nederst; 3 källare, vind med tegeltak. En stenhushusflygel åt gatan med 2 våningar med 4 rum på hvar botten, täckt med järnplåt. Stall af bräder för 6 hästar med skulle, vagnshus för två vagnar. Ännu ett stall för 4 hästar och vagnshus, 2 vedbodas, 2 kolbodas, en timrad spannmålsbod.

Den vid denna tid ännu änkefriherrinnan Rålamb tillhöriga delen af tomten var bebyggd med två våningar högt stenhus,

¹ Af följande annons i Posttidningen 1757 $\frac{15}{8}$ kan med litet god vilja dragas den slutsatsen, att grefve Düring haft någon tanke på att restaurera den Wijnbladska byggnaden: »Exc., öfverståhållaren grefve Düring, som bor på Blasiöholmen, önskar köpa *Svecia Antiqua et Hodierna* i väl konditioneradt exemplar i Franskt band». Grefve Düring dog dock snart härefter, hvadan en eventuell plan på ombyggnad ej kom till utförande.

med fem rum i öfre och tre rum i nedre våningen. Därtill hörde stall, vagnshus m. m. På 1870-talet uppfördes vid Nybrohamnen några mindre byggnader med packbodas och andra lägenheter. Där var år 1787 bl. a. krogen n:r 11. När grefve Horn ombyggde det stora huset och tillökade flygeln därbredvid, underkastades äfven denna mindre stenbyggnad reparation, och på tomten närmast Nybron uppfördes en låg byggnad, där bodlägenheter inreddes.

Sedan rådman Öhnell och handlanden Carlström tillhandlat sig sina delar af tomten, uppförde de därå större stenhus, nu n:r 4 och 2 Arsenalsgatan, enligt ritningar af Söderlund. När rektor Palmgren 1903 förvärfvat n:r 4, lät han verkställa en omfattande reparation af hela huset, som därefter blef lokal för den Palmgrenska samskolan.

Det gamla, antagligen af släkten Rålamb uppförda huset n:r 6, som inköpts af handlanden Pettersson (se ofvan), reparerades af honom. När bankaktiebolaget Södra Sverige förvärfvat huset, nedrefs det 1907, och efter ritningar af arkitekten Thor Thorén uppförde banken genom byggmästaren N. J. Bengtsson det lilla vackra hus, som nu pryder platsen. Banken öppnades här 1910 ^{19/1}.

N:r 8 refs 1906 och på platsen uppförde aktiebolaget Näckström en präktig byggnad, rymmande affärs-, bank- och bostadslägenheter, efter ritningar af arkitekten Thor Thorén. Byggmästare var ingenjör J. Norén. Som husets fula brandgafvel sköt högt upp öfver Hypoteksbankens vidliggande byggnad och var vida synlig, blef det skriferier i tidningarna. Emellertid beslöt byggnadsnämnden 1908 ^{26/2}, att gafveln skulle prydas i enlighet med ett af arkitekten F. Boberg uppgjort förslag, hvilket också skedde.

* * *

Sekreteraren Wijnbladh och efter honom hans änka bebodde n:r 8 Arsenalsgatan, likaså excellensen grefve Creutz. År 1721 voro några rum uthyrda till prosten Collings änka, Anna Stina

Lille, och 1731 till en »jungfru Ulrika Lille, 41 år gammal, som informerar fruntimmer i syende». Friherre Gustaf (?) Banér hyrde äfven någon del af huset år 1728. Excellensen Düring bodde här till sin död 1759 ^{5/1}. Sedermera inflyttade svärsonen, greve Karl Scheffer i början af 1760-talet, men sedan han dragit sig tillbaka till sitt ståtliga Tyresö,¹ hyrdes större delen af huset af riksrådet greve Nils Bielke. Han lämnade bostaden 1788 på försommaren åt danske envoyén greve C. F. Rewentlow,² hvilken sannolikt kvarbodde här under hela sin vistelse i Stockholm, som han lämnade 1793.

Greve Mårten Bunge ansågs såsom både »elak och snål» samt affekterade att vara svartsjuk. Sedan han från att vara endast kansliråd utnämnts till öfverhofjägmästare, sades det, att han hos ett visst fruntimmer, då anställdt vid kungl. teatern, tog lektioner i målskjutning. Han var emellertid känd som ett kvickhufvud,³ och många äro de roliga infall man tillskrifver honom. Det var t. ex. han som vid återkomsten från tacksägelsen efter kronprins Gustafs (prinsens af Vasa) födelse 1799 sade att »kyrkan var full, men prästen var fullare ändå». Det är nämligen att märka, att tacksägelsen ägde rum kl. 4 på morgonen, och att biskop F., som förrättade akten och blifvit något väl rundligt förplägad under natten, lär ha börjat sitt tal med följande ord: »H. M. Konungen är full, H. M. Drottningen är full, och svenska folket är fullt af glädje.»

Greve Horn och hans grefvinna, född Blomstedt, bebodde senare huset, tills det efter den sistnämndas död öfvergick till den

¹ Ännu 1785 tyckes greve Scheffer likväl haft några rum till sin disposition, ty detta år den 7/10 omnämnes i Dagligt Allehanda såsom anmäld resande bl. a. fältmarskalken, friherre P. Scheffer, som tagit sin bostad i detta hus. Samma år den 8/12 annonseras äfven i Dagligt Allehanda att: »Små ostar, som göras på det Fransyska sättet för 8 skilling stycket, insändas alla fredagar från Tyresö och säljas i n:r 85 Blasieholmen».

² Denne greve Rewentlow förblandas ofta med sin broder greve Fredrik Rewentlow, som var ackrediterad i Sverige åren 1780—83. Den greve Rewentlow som här ofvan åsyftas anlände till Stockholm 1788 i maj och hade sin första audiens den 13 i samma månad.

³ Såsom öfversättare af teaterpjäser har Bunge äfven gjort sig känd. »Älskaren författare och dräng» af Cérrou, »Sömnängaren» af Pont-de-Veyle äro öfversatta af honom samt uppfördes på kungliga teatern.

Hornska stiftelsen. År 1861 inflyttade öfversten, sedermera grefve J. A. Anckarsvärd och justitierådet, sedermera statsrådet och serafimerriddaren Ludvig Almqvist, hvars dotter Lina Almqvist senare blef maka åt den bekanta statsministern E. G. Boström.

Det mindre stenhuset, nu n:r 6 Arsenalsgatan, som sannolikt uppfördes af öfverståhållaren friherre Klas Rålamb's son, Åke Rålamb, beboddes af honom och sedan af hans änka, Brita Ulfsparre, till hennes död 1731, men redan 1721 var den ena våningen uthyrd till friherre Abraham Leijonhufvud och hans hustru, född Ulfsparre. En fru Bourgoïn, sannolikt änka efter språkläraren G. L. Bourgoïn le Romain, bebodde huset 1762. Bägge våningarna annonserades som lediga till hösten 1768. Lifmedikus J. K. Fröling och assessor K. Strandell antecknas såsom hyresgäster 1790, och samma år hade sockerbagaren J. Carsberg sin försäljning i detta hus. »Italienaren Ambrosiani» inflyttade 1807; det är mycket antagligt att härmed afses dansläraren vid krigsakademien å Karlberg Giovanni Battista Ambrosiani, en på sin tid i Stockholm mycket bekant personlighet. Aktören J. J. Fahlgren bodde äfven här någon tid såsom nygift.

August Blanche, folktalaren och författaren, som förut bott i n:r 3 Malmskillnadsgatan, bodde här åren 1839—40, men flyttade sedan midt öfver gatan till det Dardelska, då Retziusska, huset där han ej heller stannade länge. Skådespelaren A. Eiserman och den bekante samlaren kamrer K. Sandberg hyrde hvar sin lägenhet 1851; den senare innehade samma bostad ända till 1862.

Under senare år ha det gamla Wijnbladhska huset och de öfriga på tomten uppvuxna byggnaderna haft endast få märkligare invånare att bjuda på, om man undantager österrikisk-ungerske envoyén baron Pottenburg, som åren 1876—79 bodde i n:r 2, ryske generalkonsuln statsrådet Mollerius i n:r 4 och konsthandlaren Bukowski, som under en lång följd af år hade sin utställning af kuriosa och konst saker i våningen en trappa upp, i n:r 8. Våningen två trappor upp i samma hus disponerades under längre följd år af direktören och skådespelareveteranen Gustaf Fredriksson, som vi skola återfinna i trenne andra Blasie-

holmshus. Han är således en af det fashionabla kvarterets trognaste inbyggare.

Den i n:r 2 inredda målareateljén hyrdes sedan år 1866 af hofmålaren K. T. Staaff, och där residerade sedan professor P. D. Holm, som här hade sin synnerligen dyrbara boksamling, på sin tid en bland de bäst konditionerade i Sverige.

Under sommaren 1866, när industriutställningen pågick i Stockholm, anordnade herr A. Fornander i n:r 2 en konstutställning, bestående af 2,200 (!) nummer, hvaribland särskildt i annonserna framhölls Markus Larssons och K. K. Zolls stora tafla, hvars värde uppgafs vara 10,000 kronor.

I 2:an inflyttade 1909 Bukowskis affär, som från 1907 hyrt lokaler i Stallgatan 1. Den finns fortfarande i det gamla Carlströmska huset.

Efter ombyggnaden inflyttade i n:r 4 den bekanta s. k. Palmgrenska samskolan, som här började sitt 27:de läsår hösten 1903. Den 16 okt. 1906 firades skolans 30-årsjubilm, och på våren 1907 nedlade grundaren, rektor K. E. Palmgren sitt rektorat. Skolans nuvarande föreståndare äro Carl Nordblad och J. S. Hedström, som upprätthålla det stora pedagogiska anseende läroverket fått genom rektor Palmgren samt de utmärkta krafter han förstått binda vid sin skapelse.

N:r 6 är numera endast bankhus; n:r 8, som begåfvats med fyra portar (!), hvilka numrerats a—d, är kombineradt bank- och bostadshus; i d är Kommanditbolaget Landtmanna-och kreditkassan D. Aronowitsch & Co. inrymdt.

Blasieholmstorg n:r 14, N. Blasieholmshamnen n:r 17 och Arsenalsgatan n:r 1 och 3.

(Kv. Blasieholmen n:r 4, 5, 43 och 42.)

Vid första fördelningen af tomterna på Blasieholmen skänktes detta område till skeppsmajoren Henrik Hansson och amiralen Henrik Gerdttsson (adlad Sjöhjelm). Den förstnämnde fick donationsbref 1646 ¹⁶/₄, och säges då uttryckligen att hans tomt låg mellan amiralen Henrik Gerdttssons tomt och Töris Amundssons tomt (se Blasieholmstorg n:r 12). Henrik Gerdttsson, som samma dag fick hörntomten, sålde den redan 1649 till generallöjtnanten, sedermera fältmarskalken och riksrådet grefve Robert Douglas. Henrik Hanssons tomt köptes däremot af Welam Böös (adlad Drakenhielm), som därå erhöll konfirmation 1651 ³¹/₁. Från denne öfvergick tomten till Douglas, ovisst när men dock snart nog. Såväl Douglas som Töris Amundsson voro angelägna om att erhålla strandrätt; den förre fick 1652 ⁷/₈ en tillökning af 10 alnar i tomtens längd, den senare 1651 ²³/₁₂ 15 alnar, hvarigenom tomterna kommo att intaga äfven mindre vattenområden.²

Robert Douglas blef sålunda ägare af hela det område, hvarst nu ofvan anförda fyra hus äro belägna, men hans arfvingar frånsålde det stycke, där husen n:r 1 och 3 Arsenalsgatan uppförts. Detta område har dock 1804 återförenats med den stora

² Utredningar V.97. Att Drakenhielms tomt delats mellan Douglas och Amundsson, såsom det uppgifvits i uppl. 1 af detta arbete, har visat sig bero på ett misstag. Förhållandet mellan Gerdttssons och Hanssons tomter syns tydligt af kartan (Bååth, karta 16; S:t Eriks årsbok 1909 s. 96), som meddelats i uppl. 1. Den härstammar från tiden mellan 1652 och 1655 och är delvis felaktig men visar riktigt hur Douglas' tomt uppstått. Den tredje tomten från Arsenalsgatan, Amundssons, har där samma mått i bredden som än i dag.

tomten, från hvilken likväl 1878 ²⁴/₉, frånstyckats den tomtedel, hvarå huset n:r 17 N. Blasieholmshamnen står.

Dessutom utlades till gata 1879 (Byggn. Nämnd:s beslut 1879 ²⁴/₉) ett större stycke af tomten åt N. Blasieholmshamnen, för hvilket staden betalade 22,000 kronor.

Vid förteckningen öfver tomtens ägare måste alltså från Robert Douglas' änkas tid till början af 1800-talet åtskillnad göras mellan de båda tomtstyckena.

Robert Douglas lämnade hela tomten i arf till sin änka, Hedvig Mörner, som senare genom testamente af 1687 ⁶/₁₁ gaf det stora huset med den större tomtdelen (d. v. s. n:r 14 Blasieholmstorg och n:r 17 N. Blasieholmshamnen) till sonen, grefve Gustaf Douglas. Efter dennes död 1705 öfvergick det till hans son, grefve Vilhelm Douglas, som dock någon tid tyckes varit ägare endast af hälften, under det att den andra hälften tillhörde modern, född grefvinna Stenbock.

Emellertid afstod grefve Vilhelm Douglas huset 1752 ⁵/₉ till kassören Henrik Öhman, hvilken redan 1758 ²²/₂ sålde det till lagmannen grefve Jakob Gyllenborg. Denne blef ej heller länge i besittning därpå utan afyttrade det endast två år senare, 1760 ¹⁶/₉, till friherre David Stierncrona. Af honom pantsatt i riksbanken för 85,000 dal. kmt såldes det på auktion 1767 samt köptes då af hofmålaren Lars Bolander († 1795), hvars änka, Beata Hellberg, innehade egendomen, men, sedan hon 1797 ingått nytt gifte med prosten Olof Eneroth i Gäfle, sålde den till grosshandlanden J. P. Westman.

Dennes arfvinge, brukspatronen J. Moberg, som sedan blef husets innehafvare, tillbördade sig på grund af naborätt 1804 ⁷/₅ den andra delen af tomten (se nedan). Från denna tid ha alltså ägarna varit gemensamma.

Redan samma år sålde emellertid Moberg hela tomten till grosshandlanden Per Bruhn och hans maka, Cornelia Petronella Megander. Genom arf blef sedermera sonen, fältkamreraren M. P. Bruhn, herre på den douglas'ska tomten, men bortbytte den 1817 ¹⁵/₁₀ till ryttmästaren Karl Jakob Lind (af Hageby). Endast fyra år senare bytte egendomen åter ägare, ty ryttmäs-

1739 ⁵/₁₁ Tadeas L. Schramms majörkapten
(se 1844 Supplement) för kassören ä Wilhelm Douglas
hus.

taren Lind (af Hageby) sålde den år 1821 $\frac{25}{2}$ till garfvaren Jakob Westin d. ä. Efter dennes död, 1829, erhöll mågen, lifmedikus Magnus Retzius, en tredjedel såsom arf vid arfskiftet 1833 och tillköpte 1841 $\frac{4}{12}$ de tvenne öfriga tredjedelarna. Han blef således ägare af det hela, som han innehade till 1856 $\frac{26}{4}$, då ägare genom köp blefvo d. v. ryttmästaren sedermera krigsmi-

*Norra Blasieholmshamnen från Birgerjarlsgatan 1894.
Efter fotografi.*

nistern och öfverstekammarherren friherre G. O. Peyron och konsul A. Peyron, hvilka ägde hvar sin hälft. Den senare köpte dock 1872 $\frac{3}{9}$ det hela.

Från honom köptes egendomen 1873 $\frac{23}{10}$ af en af Sveriges större jorddrottar friherre Nils Silfverschiöld, vid hvars död dottern, friherrinnan Augusta Dardel, och hennes man kabinettskammarherren Fritz Dardel erhöilo den på sin lott enligt arfskiftet af 1879 $\frac{15}{7}$ och $\frac{27}{9}$. Efter kabinettskammarherre Dardels död 1901 innehas egendomen af hans änka och öfriga stärbhusdelägare, men, såsom förut nämnts, är en mindre tomt (n:r 17

N. Blasieholmshamnen) sedan 1878 fränstyckad och äges nu af kammarherre Georges von Dardel. •

Den åt Arsenalsgatan belägna, nordvästra delen (nu n:r 1 och 3)² ägdes efter Robert Douglas' död af hans änka, som 1687 testamenterade den till dottern, Kristina, gift med grefve G. A. Oxenstierna. År 1721 antecknas såsom ägare fröken

Tungelska (E), Wijnbladhska (F), Douglasska (C) och Wachtmeisterska (B) husen.
Slutet af 1600-talet. Ur Dahlbergs Suecia ant. et hod.

Anna Stina Fleming och änkefru Gustaviana Horn till Rantzien, född Fleming, och senare grefve Georg Rudolf Horn till Rantzien, den sistnämndas svärson.

Mot vederlag af hemman i Finland bortbytte denne tomten 1730 ²⁸/₅ till d. v. kammarherren, sedermera presidenten Erland Broman, som dock omedelbart därefter transporterade bytet på hofmästaren hos grefvinnan Gyllenstierna, född Soop, Johan

¹ En designationskarta för Johan Rücker 1751 i stadsingenjörskontoret visar förtållandet; se nedan.

² Huru dessa systrar blifvit ägarinnor af tomten och huset har tyvärr ej kunnat utredas, men sannolikt är att den efter Kristina Douglas' död, 1712, såldes. Möjligen i första hand till deras fader Jakob Fleming.

*☞ fastbeskr. för Gustaviana Fleming,
Reg. 1720. 13. 4.*

Rücker. Dennes änka, Johanna Elisabet Magdalena Bübb, som länge efter mannens död bibehöll tomten och år 1759 $\frac{30}{1}$ af styfsonen Johan Rücker köpt dennes del i huset, sålde detta på offentlig auktion 1780 $\frac{20}{12}$. Ägare blef då fabrikören och konterfejaren Johan Henrik Cornelius. Efter dennes och hustruns död inköptes denna tomt 1803 $\frac{13}{11}$ af bagareåldermannen Karl Röhl, från hvilken den, såsom ofvan nämnts rörande den större tomten, bördades af brukspatron J. Moberg. Han sålde det hela till Bruhn (se ofvan).

* * *

Robert Douglas började möjligen uppföra åt Blasieholmstorg det ansevärdiga, af imponerande och nobel struktur präglade stenhus, som finnes afbildadt i Dahlbergs »Svecia Antiqua etc.» (fol. 34) och som ännu till en del återfinnes i huset n:r 14 Blasieholmstorg.² Enligt den förut citerade mantalsförteckningen af 1730 bestod huset då af trenne våningar med 7 rum i öfversta, 6 i andra och i nedersta. Taket var »italienskt», d. v. s. brutet med en afsats mellan de öfre och nedre takpartierna; det var täckt med kopparplåt. Hit hörde stall, vagnshus och tre vedbodar, allt af bräder. Detta hus har sedan undergått flere förändringar och reparationer. Kassören Öhman drog försorg om koppartakets borttagande på 1750-talet, och senare ägare hade så småningom utmönstrat allt som kunnat vara en påminnelse om äldre tider. Efter en reparation och tillbyggnad, som Bruhn lät verkställa omkring 1805, hade huset sannolikt ett föga tilltalande utseende, om man undantager den ovanligt höga inkörsporten, som först under senare tider förfuskats. Denna portal, som gaf hela fasaden en viss monumental prägel, omtalas i ett inventarium af 1757 på följande sätt: »En stor hög hvälfd portgång, som är stenlagd och med postamenter af huggen sten omkring porten.»

² Ännu 1658 fanns icke något hus åt torget utan endast åt Arsenalsgatan, där Douglas dock först efter 1652 började bygga. Tio år senare dog han, och torde väl knappast hunnit få byggnaden åt torget färdig.

Någon prydnad för denna så lifligt trafikerade plats var huset säkerligen inte, när kabinettskammarherre Dardel 1874 efter ritningar af J. F. Åbom reparerade och höjde fasaden åt Blasieholmstorg samt delvis förändrade inredningen. Vid detta tillfälle ordnades en målarateljé i vindsvåningen. Denna atelje förstordes och inreddes mycket konstnärligt i början af 1890-talet af arkitekten Fr. Lilljekvist.

Huset n:r 3 Arsenalsgatan står på den tomt, där det Flemingska eller s. k. Rückerska huset var uppfördt. När denna byggnad tillkommit är ej känt, men redan 1721 bodde här de dåvarande ägarna, och 1731, då Rücker nyligen köpt huset, stod det under reparation. År 1805 inlämnade grosshandlanden Bruhn till stadsarkitektkontoret ritningar till ett större hus på denna tomt, hvarvid dock det gamla huset torde utgjort grundstommen. Denna byggnad undergick på 1870-talet en reparation¹, men dess yttre förblef hufvudsakligen detsamma som det var efter den af Bruhn verkställda ombyggnaden.

Den nordöstra, mot Norra Blasieholmshamnen liggande delen af den douglas'ska donationstomten styckades såsom ofvan nämnts 1879 och representeras nu af husen n:r 1 Arsenalsgatan, 17 N. Blasieholmshamnen samt det lilla, till gata utlagda området. På denna nedre del fanns fordom endast några till tomten hörande sjöbodar samt senare ett antagligen af Bruhn uppfördt magasin, som konsul Peyron år 1872 lät reparera. Det var till någon del beläget på det nyssnämnda, till gata utlagda tomtstycket. Sedan det rifvits, uppfördes² under åren 1879—80 de båda husen efter ritningar af arkitekten O. Eriksson.

* * *

Det egentliga douglas'ska huset beboddes af Robert Douglas och senare af hans arfvingar. Möjligen hade hans sonhustru sin bostad där, men i 1721 års mantalsförteckning anmärkes att

¹ När det nya huset n:r 1 Arsenalsgatan uppfördes, rasade en del af n:r 3, och hyresgästerna måste utflytta.

² Vid gräfningen för grundläggningen anträffades på ganska stort djup, ett stycke in på tomten, skrofvat af ett större skepp af ek.

huset stod öde, »emedan bemälda fru med sitt folk vistas på landet», Grefve Vilhelm Douglas innehade en våning 1723—1751, och under en del år var den öfversta våningen uthyrd till »herr Georg Schröder, Konungens Contrefaiare», som i hyra erlade 900 daler k:mt.

Schröder hade nyligen hemkommit från sin långa vistelse i utlandet och hade ännu ej inköpt det stora stenet i Klara-trakten, där han sedermera afled 1750. Redan 1741 annonseras att de båda öfra våningarna voro att hyra (»närmare under rättelser kunde fås hos uppbördskommissarien L. G. Jerlin som bor i Rückers hus vid Ladugårdsbron»). Liknande annonser finnas för åren 1752—54, då huset undergått reparation. År 1757 var våningen en trappa upp ledig, men sannolikt hade lagmannen, sedermera landshöfdingen i Stockholms län grefve Jakob Gyllenborg här sin bostad, tills han 1766, då nyss utnämnd landshöfding, afflyttade. Den nye ägaren friherre David Stierncrona samt riksrådet G. A. Hiärne¹ bebodde sedermera hvar sin våning, men sedan Stierncrona 1765 måste sälja huset på bankoauktion, stod hans våning ledig. I annonsen därom såges denna våning bestå af »1 sal, 5 kamrar, 2 garderober och domestikrum». Därtill hörde dessutom stall för sex hästar.²

År 1770 annonserades åter om två lediga våningar, likaledes 1773. Sannolikt stod huset under denna tid nästan obebodt utom den lägenhet som upptogs af Hofmålaren Lars Bolander,³ husets dåvarande ägare, men redan mot midten af 1770-talet hade den s. k. »brännvins-Wrangel», friherre Georg Gustaf Wrangel till Adinal,⁴ en våning. Omkring 1785 inflyttade riksrådinnan, änkegrefvinnan Eva Helena Ribbing, född Löwen, moder till den bekante »kungamördaren» A. L. Ribbing samt på sin

¹ Han var fader till den såsom den största spefågeln vid hofvet kända grefvinnan J. E. von Törne, född Hiärne, som Gustaf III kallade »La Minerve du Nord». Riksrådet Hiärne bodde senare vid Västra Trädgårdsgatan.

² I samma annons kungöres lediga »ett klädstånd och en gatubod». Möjligen var det i denna bod som år 1768 kunde få köpas »den s. k. Nyckelviks-osten», hvarom annonseras i Dagligt Allehanda.

³ Det var Bolander som målade riddarsköldarna till det stora tornerspelet 1776.

⁴ Wrangel var då nyss hemkommen från utlandet och sysslade som bäst med förändring af Liljencrantz' förslag rörande brännvinstillverkningen.

tid känd för sin skönhet; franska ambassadören baron de Breteuil hörde till hennes beundrare. Hon gifte sig andra gången 1796 med kammarherren, friherre Gustaf Maclean, men ännu 1790 antecknas hon som hyresgäst här. Vid samma tid finna vi bland husets inbyggare hofpredikanten, friherre S. Leijonhufvud¹ samt 1791 generallöjtnanten grefve Hugo Vilhelm Hamilton, som samma år hade sålt det Bååtska palatset, nu Frimurarehuset (se ofvan).

Öfverste Karl August Wallenstierna bodde här 1798. Efter hans och hans hustrus död, 1802, inflyttade änkekammarrådinna A. J. von Stockenström, född De Geer. År 1807 antecknas såsom boende i huset ägaren, Bruhn, och en friherre Wrede.

Hotkansleren, friherre, sedermera statsministern för utrikes ärenden, en af Rikets Herrar, grefve af Wetterstedt, hvilken såsom ogift åtminstone någon tid bodde i Landtmäterikontorets hus vid Västra Trädgårdsgatan, inflyttade strax efter sitt giftermål, 1811,² i detta hus och bodde där till 1824, då han tog sin bostad i utrikesministerhotellet, där han afled 1837.

Wetterstedt och hans grefvinna voro Karl XIV Johan mycket tillgifna och stodo högt i hans gunst. När denne 1814 återkom från Norge såsom kronprins, hade en allmän illumination ordnats i Stockholm; den wetterstedska våningen strålade i bländande belysning, och i ett af fönstren syntes en transparang framställande kronprinsens bröstbild omgifven af troféer samt segergudinnan sättande en lagerkrans på hans hufvud. Därunder stod följande vers af Leopold:

»I bredd med hvem af hjältar det ock vore,
Man honom såg, den tappre och den store.
Och se'n med stolthet och med glädjens tår
Lägg till, att han är svensk, att han är vår!»

¹ Från kammarpage och lifdrabant blef han först hofpredikant och slutligen kyrkoherde i Odensåker.

² För detta år upptages äfven såsom boende i huset »danske öfverstelöjtnanten von Holtz». Härmed afses med all sannolikhet den bekante Johan Hübner von Holtz, sedermera generalmajor, som varit kronprinsen Karl Augusts adjutant och hvars beskickning till prinsen af Augustenburg vidlyftigt omtalas i Schinkels »Minnen».

Statsarkitekten K. K. Gjörwell, den bekante samlarens och bibliotekariens son, bodde här från 1813 till sin död. Spanske ministern P. Moreno y Daviz hade åren 1814—1816 sin våning i detta hus, innan han flyttade till det Bååtska palatset (se ofvan). År 1817 inflyttade excellensen grefve A. F. Skjöldebrand, som 1834 afled i huset. Vidare kunna anföras: öfverstelöjtnanten grefve F. T. Adlercreutz 1818, expeditionssekreteraren, sedermera statsrådet och serafimerriddaren J. F. Fähræus 1827. Från 1830-, 40- och 50-talen må antecknas: friherre E. M. v. Willebrand (1834—59), aktören J. J. Fahlgren (1839), Fredrika Bremer, som jämte sina föräldrar bodde här, presidenten P. Westerstrand »den gladaste bland de glada, den bäste bland de goda, hela världens farbror, bror och vän» (1842 till sin död 1858), August Blanche (1843), som sannolikt här skref skådespelet: »En trappa upp och på nedra botten», justitierådet Engelhart (1837—58), krigsrådet K. D. Forsberg (1849—59), justitierådet P. Qviding (1848—56), änkegröfvinnan E. Oxenstierna, född Bielke, och hennes son, den bekante samlaren grefve A. G. Oxenstierna (1857—1863), kapten Julius Mankell, den bekante krigshistorikern och riksdagsmannen, m. fl.² Änkefriherrinnan Silfverschiöld samt herrarna Peyron äfvensom kabinettskammarherren Dardel ha varit boende i n:r 14 Blasieholmstorg, där den senares änka alltjämt är kvarboende jämte sin näst yngste son, v. häradshöfding Nils von Dardel, Stockholms öfverståthållares biograf.

I öfrigt märkas från senare tid bl. a. följande personer, som kortare eller längre tid upptagit våningar i huset: statsfrun, grefvinnan Anna von Krusenstierna, född Posse, 1887—1899, 1905—1913, konteramiralen Knut Peyron och hans son nuvarande förste hofmarskalken F. M. Peyron 1887—1894, generallöjtnanten C. A. C. Warberg, öfverkommendant i Stockholm, 1899, regeringsrådet (f. v. statsrådet) C. F. V. Hederstierna 1904—1913, förre envoyén i Paris Fredrik Due, som under 1900—1908 här

² Några af de här och äfven längre ned uppräknade personerna kunna möjligen varit boende i n:r 3 Arsenalsgatan, men då i kyrkböcker och adresskalendrar inte alltid göres bestämd skillnad mellan de å tomten belägna husen, har ej full visshet kunnat fås om dessa personers egentliga bostad. På tomten bodde de i alla händelser.

hade sina dyrbara samlingar af konst saker, v. häradshöfdingen, sedermera utrikesministern grefve Alb. Ehrensvärd 1901—1903, markis C. Lagergren 1913, målarinnan Ida von Schulzenheim och fröken Elisabeth Thorman, redaktriser för tidskriften »Konst» 1913.¹

Ateljén i vindsvåningen har utom af kabinettskammarherren Dardel själf upptagits af frih. Gustaf Cederström, A. Axelsson, Fr. Lilljeqvist m. fl.

Redan på 1700-talet voro bodar inredda å nedra botten såsom förut nämnts. En tobaksbod omnämnes i annonsen 1760; sannolikt är det samma lokal, som 1785 kallas »snusbod».

De under kabinettskammarherren Dardels tid uppförda husen n:r 1 Arsenalsgatan och 17 N. Blasieholmshamnen ha äfven de bebotts af några märkliga personer, af hvilka må anföras: i n:r 1 universitetskansleren, statsrådet P. von Ehrenheim 1889—1894, operasångaren H. Strömberg 1893—95, öfverstelöjtnanten, friherre Sten Leijonhufvud 1902—08, statsfrun grefvinnan von Krusenstierna 1902—04 (se äfven ofvan); i n:r 17 ägaren, kammarherre G. von Dardel till 1899, friherre Gustaf Lagerbielke 1895—98, dåvarande hofrättsfiskalen, F. C. V. Hederstjerna 1890—1901, som sistnämnda år flyttade till n:r 14 Blasieholmstorg. Dessutom var i n:r 1 under en följd af år på 1880-talet Militärsällskapets klubblokal.

Det återstår således nu endast att nämna något om de märkligare personer, som bebott huset n:r 3 Arsenalsgatan, dock må nämnas att somliga redan äro anförda i samband med redogörelsen för n:r 14 Blasieholmstorg, enär det är omöjligt att konstatera, i hvilketdera huset de varit boende.

År 1721 bodde här de dåvarande ägarinnorna friherrinnan Gustaviana Horn till Rantzien, född Fleming, och fröken Anna Stina Fleming, likaså grefve R. G. Horn till Rantzien, som år 1730 bebodde huset jämte sin familj. Följande år, då huset tillhörde hofmästaren Rücker, står i mantalsförteckningen anfördt, att det »står under reparation»; likväl upptages adjutanten

¹ De personer, hvilka anföras vara boende i huset under år 1913, äro i de flesta fall fortfarande innehafvare af respektive lägenheter.

vid gardet Gyldenstolpe såsom då boende i huset. Rücker och hans hustru bodde här säkert efter 1735, då grefvinnan Soop aflidit och Rücker lämnat sin hofmästaresyssla. År 1749 annonseras om 7 möblerade rum, som voro att hyra 2 tr. upp, jämte sjöbodas, stall för två hästar, vagnshus m. m. Äfven under de närmast följande åren förekomma i tidningarna annonser om möblerade och omöblerade rum i Rückerska huset.

Fru Eva Adriana Svedenstierna, född von Schantz, var boende i huset 1762, hvilket är hon blifvit enka; sannolikt hade äfven mannen bott där under sin lifstid. Öfversten, sedermera generallöjtnanten friherre Henrik Ramsay antecknas i Jakobs församlings förhörsbok såsom boende här åren 1761—62. Sistnämnda är annonseras i Inrikes Tidningar »att tvenne våningar i Rückerska huset på Blasieholmen om tillsammans 14 rum voro att hyra från »nästkommande Michaëli»; denna annons återfinnes äfven 1763—1765, hvarföre det är mycket troligt att huset stod outhyrdt någon tid. Äfven år 1773 voro, enligt annons i Dagl. Allehanda ^{29/1}, två våningar att hyra. År 1781 inflyttade den nye ägaren, målaren Cornelius, och samma år voro olika lägenheter upplättna till majoren Erik Stjernsparre och svärdfejaren Wodky m. fl.

Tio år senare finna vi såsom hyresgäst dåvarande protokollsekreteraren, sedermera presidenten E. af Rolén, och år 1798 generalskan A. F. von Arbin, född Hästesko-Fortuna. Från och med år 1800 och några år framåt hyrde d. v. hofmarskalken friherre, sedermera öfverståhållaren och fältmarskalken greve V. M. Klingspor en våning. »Aktören» Widerberg med fru »antecknas såsom hyresgäst 1802—03.»

Under de år då Bruhn lät utföra den förut omnämnda, stora tillbyggnaden var huset gifvetvis till större delen obebodt. Bland senare hyresgäster märkas greve Rudolf Cederström (1837—

¹ Härmed afses helt visst den bekante Anders Widerberg och hans hustru Anna Katarina Widebäck, båda anställda vid k. Teatern samt föräldrar till den en gång så uppburna sångerskan Henriette Widerberg, som slutligen, glömd af sina forna beundrare, hade ett litet »spisqvarter» i huset n:r 38 Västerlånggatan. Hon dog 1872.

1846), hvars våning öfvertogs af statsrådet, sedermera öfverståthållaren friherre C. G. af Ugglas, generalkonsul Mollerius (1856—66), premiäraktören Knut Almlöf med familj (1866—82). Någon tid var den nu i K. Biblioteket förvarade v. Engeströmska bok- och manuskriptsamlingen inrymd i en våning.

Blasieholmstorg n:r 12, N. Blasieholmshamnen n:r 15.

(Kv. Blasieholmen n:r 45 och 44.)

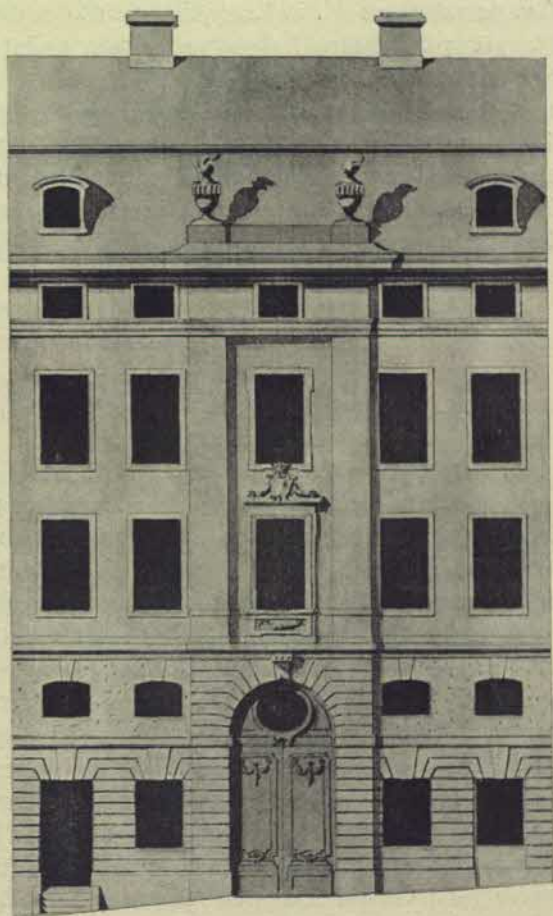
Sekreteraren vid amiralitetet, sedermera borgmästaren i Himmelsport nära Bremen, Töris Amundsson¹ fick af drottning Kristina en del af denna tomt enligt donationsbref af 1646 ¹⁶/₄, och som ofvan nämnts tillökades denna donation 1651 ²³/₁₂ med ett strandområde.

Efter Töris Amundssons död sålde arvingarna tomten 1661 till generallöjtnanten friherre Erik Kruse till Kajbala, som därå erhöi laga fasta s. å. ¹⁵/₅. Dennes stärbhusdelägare sålde den 1676 ⁷/₇ till grefve Gabriel Gabrielsson Oxenstierna till Croneborg, som dock redan s. å. ¹⁶/₁₀ transporterade köpet på holmamiralen friherre Hans Vilhelmsson Clerck, hvilken på grund af naborätt tillbördade sig denna tomt (se nedan sid. 55).

Clercks sondotter, Brita Kristina, innehade egendomen tills hon vid 82 års ålder afled år 1757. I sitt första gifte, med amiralen friherre Anders Appelbom,² hade hon tre barn, af hvilka endast dottern, Magdalena Kristina, öfverlefde henne. Denna dotter afled själf 1777 såsom änka efter landshöfdingen och presidenten friherre Gustaf Adolf Lagerfelt. Hon hade efter modern ärft denna egendom, som öfvergick till sonen, Karl Gustaf Lagerfelt och dennes hustru, Juliana Beata Sparre till Rossvik. Ännu 1810 var denna senare i besittning däraf, men detta år ¹⁸/₃ genom mågens, majoren Karl Soops, bemedling såldes egendomen till

¹ Stammafader för adliga ätten Falkenhielm. Han begrofs i Jakobs kyrka 19 april 1654, då det ringdes i Storkyrkan (se Storkyrkans i Stockholm räkenskaper för detta år).

² I andra gifftet, med öfverdirektören Hans Ehrenpreuss, voro inga barn. Huset kallades efter honom någon tid »Ehrenpreusska huset».

Huset n:r 12 Blasieholmstorg.

Efter byggnadsritning 1771 i Stadens byggnadsnämnds arkiv.

kaptenen Karl Printzensköld, hvars änka H. Ch. Silfverstråle redan 1812 ²⁹/₂ afyttrade den till faktor Gustaf Adolf Utterbeck.

Dennes änka, Fredrika Charlotta Ahlgren besatt huset till sin död, hvarefter det från de många stärbhusdelägarna köptes 1845

$\frac{30}{6}$ af hofkvartermästaren K. P. Lindqvist, som följande år transporterade köpet på änkefru Rakel Samuelsson enligt fastebref af 1852 $\frac{17}{5}$. Hon blef ej länge i besittning däraf, ty hon sålde egendomen 1856 $\frac{20}{12}$ till grosshandlanden Per Wikström¹. Hans arfvingar läto stycka tomten 1881 $\frac{17}{8}$. Hans änka innehade till sid död, 1911, såväl n:r 12 Blasieholmstorg, hvilket nu äges af dottern, fröken H. S. Wikström, som n:r 15 N. Blasieholmshamnen, hvilket yngre sonen, grosshandlanden Carl Wikström erhöll 1911 och ännu innehar.

* * *

Töris Amundsson bebyggde icke tomten, som ännu 1658 stod öde. När någon af de närmaste ägarna efter honom uppförde den byggnad, som på tomtens sydvästra del kvarstod på 1770-talet, har ej kunnat fullt utredas, men i alla händelser torde den ej varit särdeles betydande. År 1730, då Brita Kristina Clerck ägde tomten, stod där, enligt mantalsförteckning af detta år, »en träbyggnad inne på gården», d. v. s. ungefär midt på tomten. Den bestod af nedre botten och en våning samt var täckt med torftak.

Hvad rummens antal beträffar äger man ej underättelser, ty i den annars rätt fullständiga mantalsförteckningen står, att ägarinnan »vill ej gifva besked om rummen». Några större förändringar undergick sannolikt ej denna byggnad under hennes tid, och ej heller torde dottern och hennes man, som var landshöfding i Linköpings län, gjort några ombyggnader. Det var först sonen, friherre Karl Gustaf Lagerfelt, som 1771 till Byggnadsnämnden inlämnade ritningar till det särdeles smakfulla hus i äkta Gustaviansk smak, som ännu kvarstår och nu har n:r 12 Blasieholmstorg, ehuru på 1870-talet reparerad och förfuskadt.

Bilden på föreg. sida ger en idé om huru huset såg ut under närmare etthundra år. Man kan ju ej misstycka, att en husägare önskar ha sitt hus tidsenligt och snyggt, men hvad man äger rätt att beklaga är att den, som har sig ett renoveringsarbete

¹ Efter honom skedde arfskifte 1880 $\frac{16}{10}$.

anförtrodt, är så i brist på smak och pietet, att han, med en sådan stomme som här fanns, lämnar ett arbete utan minsta försök att åstadkomma något stilenligt och tilltalande.

Jag erinrar mig visserligen ej huru detta hus såg ut, när det reparerades och ombyggdes, men om det också varit i aldrig så dåligt skick, hade ju en titt i Byggnadsnämndens arkiv varit tillräcklig för att erhålla besked om dess ursprungliga utseende.

Lagerfelt byggde äfven inne på gården år 1776, och sannolikt användes då grunden till det gamla Clerckska huset.

När tomten styckats, uppfördes 1881 huset n:r 15 N. Blasieholmshamnen efter ritningar af Axel och Hj. Kumlien.

* * *

Före år 1721 känner man ej med säkerhet någon inbyggare på denna tomt. Det år 1730 omtalade trähuset, som fanns redan 1721, beboddes då sannolikt af friherre Anders Appelbom och hans maka, Brita Kristina Clerck. Att amiral Clerck ej uppfört någon större åbyggnad är så mycket sannolikare som han uppförde stenhuset å den södra granntomten, som han äfven ägde (se nedan). Under sitt andra gifte och under sitt änkestånd bodde Brita Kristina kvar i huset, som efter hennes död torde stått obebodt under någon tid. Äfven dottern, Magdalena Kristina, gift med friherre Lagerfelt, var måhända ehuru mera tillfälligt boende här, då ju hennes man var landshöfding i Linköping. Emellertid disponerades huset af sonen friherre K. G. Lagerfelt, som, sedan han 1769 själf blef ägare af tomten, lät uppföra det nya huset, hvilket han sannolikt bebodde ensam med sin familj.

År 1791 hyrdes någon del af den för sin dvärglika figur omtalade sachsiske chargé d'affaires Fr. A. Internari, som vistades i Stockholm åren 1783—1805. Ryske konsuln Borganoff bodde här 1802—03 och öfverstelöjtnanten, f. d. chargé d'affaires i Wien, Anders Fredrik Reuterswärd 1806—11.

Utom ägarna ha under senare tider bott i huset en del bekanta personer: öfversten i generalstaben G. M. Sparre 1834 och s. å. grosshandlanden S. Wigert, som vi skola återfinna i n:r 4 B,

Blasieholmsgatan; dåvarande vice auditören J. G. S. De Maré 1847 (underståthållare i Stockholm och landshöfding i Kopparbergs län); aktören F. Haglund 1849; friherre E. S. Adelswärd 1851; d. v. hofrättsassessorn, sedermera justitiestatsministern Axel Adlercreutz 1853—56; filosofie magistern J. E. Waaranen (1859); aktörerna Johan Jolin 1856—59 och J. G. Gustafsson 1859—60 (den senare från Ladugårdslandsteatern, dit han från K. Teatern öfvergått 1858); Louise Michal (sedermera fru Michaeli), den framstående operasångerskan, 1856—58; kammarmusikus F. V. Liedberg 1858; en annan musiker, Charles Nygren, som förut bott i Fersenska huset, inflyttade 1857; här bodde äfven hofsångaren J. A. Berg 1867—69. Fru Elise Hwasser, som hitflyttat 1871, innehade samma bostad ända tills hon på slutet af 1880-talet drog sig tillbaka från det bullrande stadslifvet och lämnade skådebanan. Emil von Qvanten var hyresgäst i huset från 1869 till 1890, då han bosatte sig i Italien. År 1896 bodde såsom hyresgäst i sina förfäders gamla hus friherre N. G. M. Lagerfelt.

Det nya huset n:r 15 N. Blasieholmshamnen har hufvudsakligen varit bebodt af familjen Wikström, men på 1880-talet hade n. v. öfverkammarherren G. Celsing under en kortare tid en våning och 1912 inflyttade generalskan Lotten Abelin, född Zethelius.